

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА
СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „АГРАРНА ИКОНОМИКА“

Приета от ФС: протокол №11/25.04.2024

Приета от КС: протокол №7/11.04. 2024

УТВЪРЖДАВАМ:

Декан:
(Доц. д-р Денка Златева)

У Ч Е Б Н А П Р О Г Р А М А

ПО ДИСЦИПЛИНАТА: “ИКОНОМИКА НА ОКОЛНАТА СРЕДА”;

ЗА СПЕЦ: „ЕКОИКОНОМИКА“; ОКС „магистър“, задочно обучение

КУРС НА ОБУЧЕНИЕ: 5 за СС и СНУ, 6 за ДНДО и СПН;

СЕМЕСТЪР: 9 за СС и СНУ, 11 за ДНДО и СПН ;

ОБЩА СТУДЕНТСКА ЗАЕТОСТ: 210 ч.; в т.ч. аудиторна 30 ч.

КРЕДИТИ: 7

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СТУДЕНТСКАТА ЗАЕТОСТ СЪГЛАСНО УЧЕБНИЯ ПЛАН

<i>ВИД УЧЕБНИ ЗАНЯТИЯ</i>	<i>ОБЩО (часове)</i>
АУДИТОРНА ЗАЕТОСТ:	
т. ч.	
● ЛЕКЦИИ	15
● УПРАЖНЕНИЯ (семинарни занятия/ лабораторни упражнения)	15
ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ	180

Изготвили програмата:

1.

.....
(проф. д-р Теодорина Турлакова)

2.

.....
(гл. ас. д-р Радмил Николов)

Ръководител катедра:
„Аграрна икономика“ (проф. д-р Теодорина Турлакова)

I. АНОТАЦИЯ

Икономиката на околната среда играе все по централна роля за вземането на решения насочени към реализирането на екологичната политика на бизнеса. Икономиката на околната среда е инструмент за рационалното използване на ресурсите и прилагането на политика, щадяща околната среда. Познаването на теоретичните и практическите постановки, включени в дисциплината, позволява на бизнеса да взема по-лесно решения свързани с проблемни екологични ситуации и екологични предизвикателства.

Дисциплината „Икономика на околната среда“ предлага изучаване на проблемите, свързани с отношенията между икономическата система и околната среда. Тя изследва взаимодействието между икономическите системи и екологичните системи. Икономиката на околната среда разглежда взаимодействието между икономическите процеси и природата като средата, в която бизнеса функционира, черпи ресурси и депонира непотребни отпадъци.

Целите на дисциплината са насочени към:

- *Обвързване на знанията по икономика с познания насочени към опазването на околната среда.*
- *Регулиране на бизнес-дейностите, което да позволява постигане на баланс между стопанската дейност, околната среда и другите дейности на обществото.*
- *Адаптиране на икономическите подходи и методи към спецификата на околната среда.*
- *Оценка за изграждане на конкретни политики по опазване на околната среда.*
- *Оценка на качеството на околната среда.*
- *Определяне на разходите свързани с опазването на околната среда.*
- *Определяне на функцията на обществената полезност от мероприятията по опазване на околната среда.*

Изучаването на учебната дисциплина ще съдейства на студентите в следните направления: чрез ползване на цифровите технологии да участват в извършването на оценки на въздействието на антропогенните дейности върху околната среда; да предлагат организационно-икономически и управленски мерки за рационално използване на природните ресурси; да съдействат за прилагането на екологичната политика на предприятията от отраслите на икономиката. Това подпомага процесите по способност за ползване на цифрово съдържание; разбиране, комуникация и управление на взаимодействията чрез компютърните технологии и води до придобиване на цифрова компетентност.

Учебната дисциплина създава възможност за усвояване на екологичното познание и извеждане на ново разбиране на връзките икономика – околна среда, надгражда се информираността на студентите за прилагане на екологични практики в други страни, създава се нова екологична култура на поведение във връзка с ежедневните дейности на общността, като на тази основа се повишава компетентността за културна осведоменост и изява.

Дисциплината „Икономика на околната среда“ може да формира умения за: познаване на спецификите на икономиката на природните ресурси и екосистемите; разбиране и прилагане на системния подход при управлението на икономически процеси, свързани с дейности по опазване на околната среда; практическо приложение на принципите на устойчивото развитие на поземлените ресурси на различните равнища на управление; познаване на глобалните предизвикателства, свързани с климатичните промени и др. На тази основа се надграждат знания и се създават умения за вземане на обосновани решения, които са в услуга на цялата общност и водят до изграждане на гражданска позиция и компетентност на студентите.

Учебната дисциплина интегрира познанията от естествените и обществените науки с икономическите дисциплини, включително науката Екология, Опазване на околната среда и др. Дисциплината „Икономика на околната среда“ се базира на изучаваните в предходните курсове дисциплини като: „Макроикономика“, „Основи на управлението“ и подпомага дисциплини като „Управление на природните ресурси“, „Управление на екологични проекти“, „Екологичен мониторинг и оценка“ и др.

II. ТЕМАТИЧНО СЪДЪРЖАНИЕ

№. по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА ТЕМИТЕ И ПОДТЕМИТЕ
Тема първа: ВЪВЕДЕНИЕ В „ИКОНОМИКА НА ОКОЛНАТА СРЕДА“	
1.1	Икономическо развитие и екологични фактори. Екологични предизвикателства. Обществен отговор на предизвикателствата.
1.2.	Взаимодействието между икономическата и природната системи. Формиране и развитие на концепциите за взаимодействието между природата и икономиката. Класификация на Бартов и Седов на концепциите за взаимодействие и подходите за постигане на екологично равновесие.
1.3.	Предмет и задачи на дисциплината „Икономика на околната среда“
Тема втора: ПРИРОДНИ РЕСУРСИ И ЕКОЛОГИЯ	
2.1.	Същност и класификация на природните ресурси
2.2.	Икономически интереси в природоползването. Подходи за определяне на икономическата ценност на природните блага. Подходи за определяне на икономическата ценност на природните ресурси и услуги – пазарен рентен, разходен, на алтернативната стойност и други. Методи за определяне на икономическата ценност на природните блага и ресурси. Либерален, компенсиращ и „санкциониращ“ икономически механизъм.
2.3.	Използване на природните ресурси. Икономически и екологични аспекти на вторичните суровини
2.4.	Икономика на възобновяемите ресурси
Тема трета: ЕКОЛОГИЗАЦИЯ НА ИКОНОМИКАТА	
3.1.	Икономическа ценност на природата и екологична обусловеност на икономиката. Взаимодействие между хората и околната среда: околната среда като актив. Екологични проблеми и икономическа ефективност. Права на собственост. Външните ефекти като източник на пазарни провали. В преследване на ефективността.
3.2.	Начини на взаимодействие между икономиката и околната среда. Модели на взаимодействие. Приложение на иконометричния модел IPAT.
3.3.	Основни компоненти на екологизацията на икономиката
3.4.	Структурни промени в икономиката на ресурсите
3.5.	Устойчиво потребление и производство
Тема четвърта: УЧАСТИЕ НА ДЪРЖАВАТА И ПАЗАРЪТ В ЕКО ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ПРОЦЕСИ	
4.1	Икономическа политика и екология. Типове икономически механизми на природоползване. Направления за формиране на икономическия механизъм на природоползването. Проблеми на ефективността по опазване на природната среда
4.2	Ефекти върху екологичната политика, устойчиво развитие
4.3	Устойчиво развитие: произход и развитие на концепцията. Модел с два периода. Дефиниране на справедливостта между различни времеви периоди
4.4	Критерии за устойчивост
Тема пета: ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ НА МАКРОРАВНИЩЕ. ОЦЕНЯВАНЕ НА АЛТЕРНАТИВИ: АНАЛИЗ НА ПОЛЗИ И РАЗХОДИ	
5.1	Макроикономическите процеси и екологичните фактори. Екологични изменения и социално-икономически последици. Нормативни критерии за вземане на решения. Оценка на ползите: проблеми и подходи. Подходи при оценката на разходите. Оценка на риска и избор на скотов процент
5.2	Природен капитал и макроикономическо развитие
5.3.	Оценка на ползите: видове стойност, класификация на методите за измерване на стойността. Модели със заявени предпочитания. Модели с разкрити предпочитания. Трансфер на ползи и мета анализ. Оценка на човешкия живот
5.3	Природната среда в системата от национални сметки
Тема шеста: ЕКО ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ПРОЦЕСИ НА МЕЗО РАВНИЩЕ	

6.1	Взаимодействие между екоикономика и регионално развитие
6.2	Междунституционално взаимодействие и регулиране на икономическите и екологични процеси в регионален план. Ролята на регионалните институции
6.3.	Трансграничните екологични въздействия и тяхната превенция
Тема седма: ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ	
7.1	Видове екосистемни услуги
7.2	Състояние и оценка на стойността на екосистемните услуги
7.3	Политики за подкрепа и поддържане на екосистемните услуги
7.4.	Финансови механизми за подкрепа на биоразнообразието и екосистемните услуги
Тема осма: ЕКОЛОГИЗАЦИЯ НА ФИРМЕНАТА ДЕЙНОСТ	
8.1	Провеждане на екологосъобразно фирмено управление
8.2	Философия на екологосъобразното фирмено управление
8.3	Показатели за характеристика на допълнителните разходи за екологизация и подходи за тяхното снижаване. Екологосъобразно управление при минимални разходи. Екологично счетоводство
8.4	Конкурентен неутралитет и конкурентност чрез ценова диференциация.
8.5	Ефективност и рентабилност на екологичните производства
Тема девета: ЕКОЛОГИЗАЦИЯ НА ПРОИЗВОДСТВЕНАТА ДЕЙНОСТ	
9.1	Концепции за екологизация на производството
9.2	Еволюция в подхода към технологиите. “Зелената революция” и екологичните проблеми в различните сектори.
9.3	Същност, класификация и приложение на безотпадните технологии
Тема десета: ЗЕЛЕНИТЕ ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ (ЗеОП) И ТЯХНАТА РОЛЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ПАЗАРА НА ЗЕЛЕНИ ПРОДУКТИ И УСЛУГИ	
10.1	Дефиниране на зелените обществени поръчки Политики и цели, свързани със ЗеОП, установени от водещи страни-членки на ЕС.
10.2	Стратегически и правно-нормативни актове. Законът за обществените поръчки и зелените критерии, прилагани в България. Списък от зелени критерии и Наръчник за ЗеОП.
10.3	Исторически анализ на ЗеОП. Оценка на потенциала. Проблеми и рискове на пазара на зелени обществени поръчки в България.
Тема единадесета: ЗЕЛЕНАТА ИКОНОМИКА И РАБОТНИТЕ МЕСТА	
11.1	Сектори на икономиката, предлагащи зелени работни места
11.2	Перспективи пред зелената заетост, конкурентоспособност, обучение.
Тема дванадесета: ИКОНОМИКА НА КОНТРОЛА ВЪРХУ ЗАМЪРСЯВАНИЯТА	
12.1	Типология на замърсителите
12.2	Дефиниране на ефективното разпределение на замърсяването
12.3	Пазарно разпределение на замърсяването. Конструирание на ефективни политики
12.4	Разходно ефективни политики за намаляване на емисиите. Схеми за търговия с емисии.
12.5	Политики за контрол на замърсяването на водите Ефикасност и разходна ефективност.
12.6	Оценка на разходите и ползите от адаптацията към климатичните промени. Икономически и политически инструменти за адаптация и намаляване на последиците от измененията на климата
12.7.	Други възможни подходи: продуктови такси.
Тема тринадесета: ЕКОЛОГИЧНАТА СИГУРНОСТ КАТО ОСНОВА ЗА УСТОЙЧИВО ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ	
13.1	Хармонизация на екологичната и икономическа държавна политика. Устойчиво икономическо и екологично развитие
13.2	Постигане на екологична сигурност. Прилагане на еколого икономическите насоки на глобалния план „Маршал“
13.3	Подходи за разрешаване на екологичните проблеми

III. ФОРМИ НА КОНТРОЛ:

№. по ред	ВИД И ФОРМА НА КОНТРОЛА	Брой	ИАЗ ч.
1.	Семестриален (текущ) контрол		
1.1.	Писмено практическо задание (разработка)	1	60
1.2.	Тест	1	20
1.3.	Решение на казус от практиката	1	40
	Общо за семестриален контрол:	3	20
2.	Сесиен (краен) контрол		
2.1.	Изпит (тест)	1	60
	Общо за сесиен контрол:		
	Общо за всички форми на контрол:	4	180

IV. ЛИТЕРАТУРА

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА (ОСНОВНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Йорданов, Й. Икономика на околната среда. Европрес. Пловдив, 2006.
2. Манолов, Жейнов, Янакиев. Екология. ИУ-Варна, 2007.
3. Найденов, Н. Екоикономика и устойчиво развитие. С. 2007.
4. Яркова, Ю. Икономика на околната среда. КОТА, Ст. Загора, 2008.
5. Perman, R. Y. Ma, J. McGilvay, M. Common. () 3rd editon. Natural Resource and Environmenal Economics. PEARSON, 2003.
6. Tietenberg, T. and L. Lewis. Environmental economics and policy. 6th ed., Harlow: Pearson Education, 2013.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА (ДОПЪЛНИТЕЛНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Акимова, Т. и др. Екология: човек-природа-техника, ЗАО Издателство "Економика", Москва, 2007.
2. Апостолов Н., Н. Найденов, Приложна екология и икономика на околната среда, УИ "Стопанство", С. 1998.
3. Борисова, Р., С. Сиракова. Екология и устойчиво развитие, Издателство "Нови знания", С. 2005.
4. Брусарски, Р. Анализ "разходи-ползи". София: Стопанство, 2008.
5. Герчева, Св. Данъци с кауза : Екоданъците срещу замърсяването на околната среда. Варна: Стено, 2013.
6. Давчева, Н., Л. Илчев. Екология, устойчиво развитие, околна среда, СУ "Климент Охридски", С. 2005.
7. Каменов, Д. Екология и сигурност, УИ Шуменски университет, Шумен, 2007.
8. Конвенция на ООН за биологичното разнообразие, решение II/8.
9. Конвенция на ООН за борба с опустиняването, чл.2, т.1.
10. Недялков, С. Теория на екологията, PSSE, С. 2003.
11. Рамкова конвенция на ООН за климатичните изменения, чл.4, т.3.
12. Ренър, М. З. Чийф. Бедствията- възможности за мир, Институт Уърлдуюч, С. 2006.
13. Daily, G. Introduction: What are ecosystems services?. Nature's Services: Societal Dependence on Natural Ecosystems, Island Press, Washington D.C., p.1-10, 1997.
14. Encyclopedia of Environmental Science and Engineering (2006), 5th edition, ed. By J. Prafflin and E. Ziegler. Taylor and Francis Group.

15. Environment in the European Union at the turn of the century, Environment assessment report, Luxembourg, 1999.
16. Fenech, A at al., Natural Capital in Ecology and Economics: An Overview, Environment Monitoring and Assessment, 2003.
17. IPCC, 2014: Summary for policymakers. In: Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part A: Global and Sectoral Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Field, C.B., V.R. Barros, D.J. Dokken, K.J. Mach, M.D. Mastrandrea, T.E. Bilir, M. Chatterjee, K.L. Ebi, Y.O. Estrada, R.C. Genova, B. Girma, E.S. Kissel, A.N. Levy, S. MacCracken, P.R. Mastrandrea, and L.L. White (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA, pp. 1-32.
18. Mitchell, B. Resource and Environmental Management, Singapore, Pearce Education Limited, 2002.
19. Pearce, D. and Turner, R. Economics of Natural Recourses and the Environment, Earthscan, 1994.
20. Shepard, G. The Ecosystem Approach: Learning from Experience, IUCN, Gland, Switzerland, 2008.
21. World Bank, World Development Report 2003; Sustainable Development in a Dynamic World, Oxford University Press, 2003.
22. The Glossary: Ecological Economics for the Bottom-up.
23. www.moew.government.bg
24. www.un.org
25. <http://climate-adapt.eea.europa.eu>
26. https://ec.europa.eu/clima/policies/international/negotiations/paris_en